

BERICHTGEVING TE VEURNE VAN DE GEBOORTE VAN KEIZER KAREL

Sinds het Keizer Karel jaar 2000 is er een discussie gerezen over de geboortedag en de geboorteplaats van Karel V (1). Karel zelf noemde zich steeds geboren te Gent in het Prinsenhof (Hof ter Walle) op 24 februari 1500 en zo werd het ook steeds herhaald in de volgende vijf eeuwen. Maar eind 1999 (en in voorzichtige vorm ook al in de 19de eeuw) verscheen de stelling dat zijn hoogzwangere moeder Johanne van Kastilië, niet te Gent, maar te Eeklo van haar zoon Karel beviel en ook enkele dagen eerder dan 24 februari. Vooralsnog is er hierover nog geen consensus uitgesproken en het laatste woord nog niet gevallen. Het onderstaande, gesproken uit een toevallige vondst, kan eraan toegevoegd worden.

Toen we enige tijd geleden naar sporen zochten van een Veurnse poortbaljuw uit de vroege 16de eeuw besloten we hiervoor een reeks rekeningen van de stad Veurne door te lezen en daarbij te beginnen met het ronde jaartal 1500 (2). Om de structuur van die rekeningen te kennen, noteerden we van die eerste rekening nauwkeurig elke rubriek en lazen we alle posten door. Hierbij stootten we op folio 13 op de (ongedateerde) vermelding van een bode die het blijde nieuws kwam brengen van de geboorte van een jonge prins: *den messagier bringhende blijde tydinghe vander gheboorte van ons vors(eide) jonghen prince betaelt een gouden an...s comt LVIIIJ s.* Dit moest natuurlijk wel om Karel V gaan (de latere keizer Karel).

Enkele rubrieken verder worden de uitgaven van presentwijnen vermeld. Hier viel te lezen dat er naar aanleiding van deze heuglijke geboorte te Veurne feestelijkheden werden gehouden en werd ook bevestigd dat het wel degelijk om de zoon van Philips de Schone ging: hij werd er genoemd *de jonghen prince van Charlois* (de titel

(1) Hieraan werden al een aantal artikelen en twee colloquia (2000 en 2005) gewijd: *Keizer Karel geboren te Eeklo*, Eeklo, stadsbestuur Eeklo, 2000, 32 pp. (bijdragen van R. Tondat, dr. R. Vermeir en dr. J. Decavele); R. VERMEIR, 'Grote kanonnen en kleine Karels: city-marketing, gemeenteraadsverkiezingen en geschiedenis', in: *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, LIV (2000), pp. 3-16; R. TONDAT, 'De geboorteplaats van Keizer Karel', in: *idem*, LV (2001), pp. 463-466; *Keizer Karel en Eeklo*, stad Eeklo - De Eecloonaar, 2006, 80 pp. (verslag colloquium over Keizer Karel, Eeklo, 24 september 2005 met bijdragen door prof. dr. J.-M. Cauchies, prof. dr. L. DE GRAUWE, dr. N. GEIRNAERT, prof. dr. J. ROEGIERS, V. SOEN, R. TONDAT, prof. dr. S. VANDEN BROECKE).

(2) Algemeen Rijksarcief (ARA), Rekenkamers (RK), nr. 34628 (13 februari 1500ns - 9 maart 1501ns).

graaf van Charolais was sinds 1390 en tot 1684 in bezit van de Bourgondische hertogen en de Habsburgers (3)).

Waaruit bestonden die feestelijkheden, die blijkbaar overgelaten werden aan de Veurnse ambachten? De ambachten hadden sierlijke en om ter mooiste optochten gehouden en 's avonds waren voor het stadhuis ook diverse esbatementen (toneelspelen) opgevoerd. Ze werden hiervoor door het stadsbestuur bedacht met negen kannen wijn. Deze uitgavenpost is wel gedateerd: *den XXVJen in sporcle ter blijder feeste vander gheboorte van onsen jonghen prince van Charlois, diversche ambachten van chierlicxt in processien te gaene, van scoenst te vieren, ende diversche tijtlen van ghenoughelicxt t'esbatemente(re)n snavens voor de stedehuus al t' samen IX kannen wijns, te wetene IIIJ kannen ancherrois, te Willem Bernaerts VIJ s(chellingen) de stoop, een kanne beane IX s(chellingen) de stoep ende d'andere vier kannen te Pieters Hertoghen VIIJ s de stoop. Comt tsamen VI lb XVIIJ s (4).*

In de marge (figuurlijk) geven we nog even een andere anekdote uit de rekening mee: de commissarissen die deze stadsrekening controleerden tikten de vroede Veurnse vaders op de vingers. Bij de rubriek presentwijnen schreven ze in de marge (letterlijk) dat er naar hun mening het afgelopen jaar te veel (zelfs 'excessief' veel) aan presentwijnen uitgegeven was. Het vernieuwde stadsbestuur werd dan ook prompt opgedragen de nodige regelingen te treffen om te vermijden dat er nog presentwijnen zouden geschonken worden waar het niet nodig was en gepaste restricties in te voeren: *De wijnen ghepresenteert gheduerende den tijd van deser rekeninghe es zijn zeer excessyff. Dus dat dit vanden toeq(om)men(de) wet heml(ieden) zo reghelen en(de) vermyeden int presenteren van wine dat gheenon nood en zij hier up restrictie te makene (5).*

(3) Philips de Stoute, Jan zonder Vrees, Philips de Goede, Karel de Stoute, Maximiliaan van Oostenrijk en Philips de Schone droegen ook de titel van graaf van Charolais. Charolais, een klein graafschap (83 dorpen) werd in 1390 door Philips de Stoute, hertog van Bourgondië (x Margareta van Vlaanderen) gekocht van de Armagnacs. Karel de Stoute (1443-1477) droeg sinds zijn geboorte en bij leven van zijn vader Philips de Goede de titel van graaf van Charolais. Na zijn dood werd Charolais geannexeerd door de Franse koning Lodewijk XI, maar in 1493 bij het verdrag van Senlis teruggegeven aan Karels schoonzoon, Maximiliaan van Oostenrijk. De titel en het graafschap bleven in handen van de Spaanse Habsburgers tot 1684.

(4) Een kan is twee stopen. $4 \times 2 \times 7 + 1 \times 2 \times 9 + 4 \times 2 \times 8$ is inderdaad 138 schellingen of 6 pond 2 schellingen.

(5) Fo 20. Deze commissarissen waren: de abt van de Veurnse St.-Niklaasabdij (toen nog gevestigd buiten de stadsmuren), Jeronimus Lauwerij, tesorier generaal van financiën (in vervanging van de aartsbisschop van Besançon), Robrecht

Voor de kleine Karel werd dus gefeest op 26 februari. Men had te Veurne ook een groot vreugdevuur ontstoken, waarvan de kosten één derde bedroegen van wat er tijdens vergaderingen en zittingdagen van het stadsbestuur over het hele jaar opgestookt was in het stadhuis: *Ghecocht zes hondert bonden barninchoute rijs ende fasseelen verbrant up der wetcamere ter vergaderinghe ende dinghedaghen daer inne begrepen hondert ende vichtich bont houten verbrant ter blijder gheboorten van onser gheduchten jonghen heere ende prince hertoghe Kaerle van Oostrycke, etc.... ende coste metten sallaris vanden pynders X lb VJ s. (6).*

Enkele tijdrekenkundige aspecten

Voor een correct begrip van wat volgt moeten we eerst nog wat tijdrekenkundige aspecten opfrissen, want met data uit de Middeleeuwen in de Nederlanden dient men op te passen. Zo was voor 1576, met betrekking tot de jaartelling de *Paasstijl* in gebruik, d.w.z. het jaarcijfer werd niet op 1 januari (zoals nu het geval) met 1 opgehoogd, maar pas met Pasen daaropvolgend. Data tussen 1 januari en Pasen in akten uit die tijd zijn dus geschreven in een oude jaartijl (o.s.), de omzetting ervan naar onze manier van jaren tellen (nieuwe jaartijl (n.s.)) komt neer op het verhogen van het jaartal met 1 als het om een datum voor Pasen gaat. Omzetting naar nieuwe jaartijl is gebruikelijk in publicaties omdat het veel verwarring (o.a. veroorzaakt door het feit dat Pasen een veranderlijke feestdag is) voorkomt.

In Karels eigen tijd werd hij genoemd als geboren in 1499 (oude jaartijl, februari is een heel eind voor Pasen). En dus tekenden de Gentse schepenen in hun schepenboek zijn geboorte als volgt op: *Des maendaeghs up S. Matthijsavond, den XXIIIen in Sporcle anno XCIX, omtrent den IIII hueren in de morghenstond bedaghende, so wart gheboren binnen den hove in de Wal, de graeve Kaerle, zone van onzen harden geduchten heere ende prince den eertshertoghe Phelips, filius Maximilliani.... (7).*

Daarnaast was in de Middeleeuwen (en ook nog in Karels tijd) de

van Melun, heer van Ronny en ridder Denijs van Moorbeke, heer van Hondecoutre (in de plaats van Roland le Seure, heer van Temse). Alle vier ondertekenden ze de rekening op de laatste folio.

(6) Fo 13: eerste item van de al hoger vernoemde rubriek, die voluit heet: *uutgheven van barninchoute, keersen verbrand inder stedehuus int vergaderen vander wet, ter dinghedaghen, ten weesepapiere ende andere omme diversche zaken ter oirbare ende bewaerne vanden rechten vander stede.*

(7) Zie ook het artikel van prof. E. STRUBBE in *Biekorf* 56 (1955), pp. 200-204.

behandeling van een schrikkeljaar anders dan nu het geval is. Een schrikkeldag werd in die tijd niet zoals nu, op een 29ste februari geplaatst, maar werd tersluiks geschoven tussen de 23ste en 24ste februari. Die dag kreeg geen eigen nummer (maar werd in oude bronnen soms ook met "24" aangeduid), februari eindigde dus in een schrikkeljaar ook met een 28ste. Keizer Karel V noemde zich steeds geboren op die bijzondere dag: de schrikkeldag van het jaar 1499 (o.s.), (1500 (n.s.)) (8). Ook Jan, heer van Dadizele, souverain-baljuw van Vlaanderen was geboren op een schrikkeldag en hij schreef in zijn memoriaal dat hij *was gheboren int jaer M IIIc XXXI in Sporkelle, up den dach die in den calengier niet en staat... twelke maer en gebuert te vier jaeren eens, dat es alst srikeljaer es* (9).

Om alle onduidelijkheid te bannen, introduceren we hierna, naar analogie met *ns* voor nieuwe jaerstijl (van toepassing op de dagen van 1 januari tot Paaszaterdag), een notatie *nfs* voor 'nieuwe februari stijl' (van toepassing op de dagen 24 tot/met 29 februari):

Volgens de middeleeuwse (oude) februari stijl:						
Zon	Maa	Din	Woe	Don	Vry	Zat
23	"24"	24	25	26	27	28
Volgens onze huidige (nieuwe) februari stijl (nfs):						
23	24 nfs	25 nfs	26 nfs	27 nfs	28 nfs	29 nfs

*Nummering van de laatste dagen van februari in een schrikkeljaar
(schrikkeldag in vetjes)*

De tekst in het Gentse schepenboek noemt Karel geboren op St.-Matthijsavond. St.-Matheus werd in gewone jaren gevierd op 24 februari. St.-Matthijsavond is de dag eraan voorafgaand (vgl. met Kerstavond). In een schrikkeljaar staat St.-Matheus op 25nfs februari, St.-Matthijsavond op 24nfs (de schrikkeldag). 16de-eeuwse kroniekschrijvers (Molinet, Bautken) noemden Karel geboren op maandag, de schrikkeldag 1500ns is inderdaad een maandag.

(8) 1500 in de toen in gebruik zijnde Juliaanse kalender is een schrikkeljaar, want deelbaar door 4. In de Gregoriaanse kalender zijn eeuwjarren geen schrikkeljaar (tenzij wanneer deelbaar door 400). De Gregoriaanse kalender werd in de Zuidelijke Nederlanden in gebruik genomen vanaf 1 januari 1583.

(9) J. KERVYN DE LETTENHOVE, 'Mémoires de Jean de Dadizeele...', in: *Recueil de Chroniques, Chartes et autres Documents... Société d'Emulation de Bruges, 3ième série*, Brugge, Vandecasteele-Werbrouck, 1850. Zie ook Biekorf 91 (1991), pp. 5-37.

Coup de théâtre

Keren we nu terug naar de Veurnse rekeningen. Als de bodes die het heuglijke nieuws moesten melden in de steden, al meteen in de uren volgend op de geboorte (4 uur in de morgen volgens de Gentse bron) uitgestuurd werden, dan kan de nieuwsbrenner die Veurne aandeed ten vroegste aangekomen zijn in de loop van die 24nfs februari. In het eerste geval hadden de Veurnse ambachten nog twee volle dagen (dinsdag 25nfs en woensdag 26nfs) (de *XXVJen in sporcle* uit de akte is 27 nfs) om hun bijdrage in de ter mooist versierde processies en de toneelspelen op poten te zetten. Is twee dagen tijd kort op de bal? Of vergde zoiets niet veel voorbereiding, of juist wel maar hadden ze zich al weken voorbereid op een nakende geboorte en een draaiboek klaar?

We stonden er verder niet bij stil en lazen de rekening verder. Tot we de rubriek *utgheven van theeren ende costen vanden dinghedagen bereikten*. Hier lazen we:

Den XXJen [sic (10)] in sporcle omme de blijde tijdinghe vander geboorte van ons jonghen prince bijder wet verteert op de stedeheus.

Dus al op **vrijdag 21 februari** zou er op het stadhuis door het stadsbestuur voor Karels blijde geboorte gefeest zijn? Drie dagen eerder dan zijn geboortedatum ?!

Is Keizer Karel dan toch in werkelijkheid enkele dagen eerder dan zijn *officiële* geboortedag geboren, zoals het sinds kort vanuit Eeklo *urbi et orbi* gesteld wordt? Of moet dit, zoals anderen in de discussie stellen, ook *subito presto* aan een schrijffout van de scribent die dit exemplaar van de stadsrekening opmaakte toegeschreven worden?

Dit exemplaar van de Veurnse stadsrekening betreft een exemplaar opgemaakt ten behoeve van de Rijselse Rekenkamer. Stadsrekeningen werden in meerdere exemplaren opgemaakt en op het stadsarchief Veurne zelf zijn ook nog een reeks stadsrekeningen bewaard vanaf 1403. maar helaas is één van de hiaten in deze reeks nu net de twee rekeningen die de periode 30 januari 1499ns tot 9 maart 1501ns bestrijken... Verificatie of die datum al dan niet een overschrijffout is, was dus jammer genoeg niet mogelijk.

Wat bij de burenen?

Naast het stadsbestuur had in de stad Veurne ook het bestuur van de

(10) Deze rekening is erg verzorgd geschreven en in vrij grote, zeer goed leesbare letters, over de xxj is geen twijfel mogelijk.

kasselrij Veurne (Veurne-Ambacht) haar zetel. Dit bestuur, waarvan de jurisdictie zich over een 30-tal dorpen in westelijk West-Vlaanderen uitstrekte, stelde ook haar eigen jaarlijkse *kasselrijrekeningen* op in meerdere exemplaren. Ook zij werden van de geboorte op de hoogte gebracht en het blijde nieuws vond ook zijn neerslag in de kasselrijrekening van dat jaar. Voor dat jaar is niet alleen het exemplaar voor de Rijksse Rekenkamer bewaard in het ARA, maar ook nog een exemplaar in het Stadsarchief Veurne en zelfs een kladboek (11).

Daaruit blijkt dat de kasselrij op de hoogte werd gesteld door de bode van het Brugse Vrije. De berichtgeving is er gedateerd op de 24ste (waarbij het onduidelijk is of hiermee de schrikkelag 24nfs of de dag erna 25nfs bedoeld wordt) (12): *Den XXIIJen van der voorseide maend* [sporcle=februari] *eenen bode vanden Vrijen bringhende niemare ende tijdinghe vander gheboorte van onsen jonghen prinche hem ghegheven in hoofsscheden eene gulden leeuw bel(oopt) IIIJ lb VIIJ s.*

Op dinsdag 26nfs (dus daags voor het stedelijk volksfeest van woensdag 27nfs) hielden de bestuursleden van dit orgaan een optocht en een feestmaal ('s middags en 's avonds) (13): *Den XXV-en in sporkele doe heeren ende wetten onboden ende vergadert waren omme te vercierne de processie ghedreghen* (14) *in verblijdensse vanden gheboorte van onsen jonghen prinche was verteert snoens XIIJ lb X s en snavons IX lb IJ s cont tsamen XXIJ lb XIIJ s.*

Nu kan men redelijkerwijs veronderstellen dat éénzelfde bode tegelijk stad- en kasselrijbestuur op de hoogte zou stellen (een bode hoefde daarvoor zelfs niet eens de markt over te steken om van de zetel van het ene bestuur naar de zetel van het andere te gaan). En toch is er een tijdsverschil van drie dagen tussen beide rekeningen. Is éénzelfde boodschapper een argument pro de hypothese dat de datum *XXJen in*

(11) ARA, RK 43193 (13 februari 1500ns – 9 maart 1501ns). Een andere kopie op papier, kleiner formaat is bewaard in Stadsarchief Veurne (SAV), nr. 1188. Onder datzelfde nummer steekt ook nog een kladboek (zelfde formaat, papier, blanco bladen tussendoor, met veel waterschade), waar de ontvangsten voor een bepaald aantal rubrieken zijn in opgetekend.

(12) ARA, RK 43193, fo 26 (rubriek *andere costen ende uutgheven*); SAV, nr. 1188, fo 32v voor ditzelfde item (zelfde tekst). In het kladboek, fo 33 (rubriek *Ander uutgheven ende betalinghe van diverssche exploiten ende extraordinaire zaken*) leest men dezelfde uitgave voor de bode van het Brugse Vrije.

(13) ARA, RK 43193, fo 10 (rubriek *ander theren extraordinaire ghedaen*, eerste item). Ook in SAV 1188, zelfde rubriek fo 13, maar wel op een tussen gestoken klein los blaadje met een symbooltje (kruisje met cirkeltje) erop die verwijst naar fo 13, waar dit symbooltje ook staat en dus bedoelend dat dit dient ingelast te worden op die plaats (als eerste item van die rubriek).

(14) SAV 1188: *gheordonneert te draghene.*

sporcle in de rekening van het stadsbestuur een vergissing was? De stadsrekening vermeldt niet wie precies het bericht bracht. Misschien was het bij de stad wel een andere (eerdere) boodschapper?

Dat een verschillende boodschapper stad en kasselrij op de hoogte bracht kan niet zomaar uitgesloten worden. In de stad Ieper kreeg men inderdaad, vreemd genoeg, tweemaal bericht van de blijde geboorte en wel degelijk gebracht door verschillende personen (helaas worden er nergens data bij vermeld) (15): *Jaspar messagier van onser gheduchten heere en(de) prince van dat hij up den dach vander gheboorte van onser jonghen prince brieven ande wet brochte in hoofscheden V lb.*

Twee items verder in dezelfde rubriek (*ande(re) ghiften ende costen van messagiers voetlopers en(de) andren boden*) staat: *Looekin Goddanc cnape van Willem Vitse van met haesten brieven brocht thebbe(ne) vand(en) vors(eiden) Willem [een Willem de Hollander messagier van Brugghe wordt enkele regels hoger vermeld] doe wesen(de) te Ghend vander blider nieumare en(de) gheboorte van onsen jonghen prince IIJ lb XIJ s.*

Beide nieuwsbrengers werden betaald, hoewel één van de twee op de keper beschouwd 'oud nieuws' bracht (16).

Een feestmaal werd gehouden op 26^{ns} februari: *Den vors(eiden) Pieter Nicole van dat bi minen hee(re)n den hooghb(ailliu), voogd, scepen(en), raden, hoofd(a)n(n)en en(de) andre notabelen van deser stede den XXVen dach vander zel(ver) maend [sporcle] savonds ten avondmale t(er) blider feeste vanden gheboorte van onser jonghen prince ende ooc sanderdaechs d(er)n(a) tsinen huuse verteert was XXXV lb IIIJ s vj d.*

(15) ARA, RK 38722 (1 januari 1500^{ns} – 31 december 1500) fo 44 (rubriek *ande(re) ghiften ende costen van messagiers voetlopers en(de) andren boden*) en fo 46v (rubriek *teercosten*).

(16) Of het daarom is dat de tweede iets minder betaald werd (72% van het bedrag van de eerste) weten we niet, de regels die gehanteerd werden voor betaling van externe bodes zijn ons onbekend. Afstand zal daarin allicht een rol gespeeld hebben, misschien ook de afzender (voor gelijke afstand werd een bode van de vorst misschien meer vergoed dan één van bv. een stadsbestuur), mogelijk ook de aard van het bericht zelf, een bringer van (zeer) goed nieuw kreeg misschien een extra bonus toegestopt, de financiële draagkracht zelf van de ontvanger van het bericht speelde allicht ook mee. En ten slotte, als het bericht een 'omzendbrief' betrof, zullen bodes wel meerdere plaatsen na elkaar aangedaan hebben op éénzelfde dag en zullen de verderaf gelegen steden allicht eerder met de afstand tot zijn vorige 'halte' rekening gehouden hebben en niet met zijn plaats van vertrek (Gent).

Te **Nieuwpoort** (17) was het Willem de Hollander die het blijde nieuws bracht (ongedateerd): *Willem de Hollandere bode van Brugghe bringen(de) deerste niemare en(de) tijdinghe vander gheboorte van onsen jonghen heere ende prince den XXVJ-en in sporcle bij laste van der wet betaelt IJ lb X s.*

Het gaat hier dus om die bode van Brugge die eerder in grote haast een knaap naar Ieper had uitgestuurd om (officiële) brieven met de geboorteaankondiging te brengen, terwijl hij zelf nog te Gent was. Later had hij blijkbaar wel de tijd om persoonlijk tot Nieuwpoort te komen.

En wellicht was het nog steeds dezelfde Willem de Hollander die ook het nieuws naar **Oudenburg** (18) bracht, want het was een *Willem een messagier van Brugghe* die de blijde tijding bracht en Oudenburg ligt nu eenmaal half weegs op de weg van Brugge naar Nieuwpoort (19): (ongedateerd) *Item Willem een messagier van Brugghe bringhen(de) nyemaeren vander gheboorte van Charles hertoghe van Luxembourg XVIIJ s.* In Oudenburg werd dit als volgt gevierd: *Item aldoe omme de blide nyemaeren vander ghevoorte vanden hertoghe Charles van Luemb(ourg) ghepresenteert die vander rethorike die scoonst vierden twee kannen wijns te IX s p den stoop comt XXXVJ s.* Er werd ook een vreugdevuur ontstoken: *Eerst van bernynck hout... omme de vieren te maken als de jonghe prinche ghebooren was ende ter incomsten van onser harde gheduchten heere ende prinche XV lb p* (ook uit andere rekeningen blijkt dat de kersverse ouders later op het jaar in vele plaatsen een blijde inkomst deden).

We hebben nog veel andere stads- en kasselrijrekeningen op dat punt onderzocht (dit zal in een later bijdrage gepubliceerd worden). Maar ook daar helaas zonder vermelding van de datum waarop het nieuws gebracht werd. Staat er toch een datum, dan gaat het altijd om een officiële bode die natuurlijk het officiële nieuws bracht (een geboorte op 24nfs februari).

Eén ander voorbeeld willen we nog vermelden omdat het aansluit bij wat in Ieper voorviel. In **Oudenaarde** (20) kreeg men ook twee-

(17) ARA, RK 36798 (26 januari 1500ns – 26 januari 1501ns) fo 42v (rubriek *andre uitgheven ende betalinghe van boden van de wet ende an hen!(ieden) comende*). We vonden geen vermeldingen van feestmalen of feestelijkheden.

(18) ARA, RK 37684 (20 februari 1500ns – 19 februari 1501ns) fo 8 (rubriek *betalinghe hoofscheden*) en fo 16 (rubriek *betalinghe van andre costen*).

(19) Zie de kaart van Mercator van ca. 1540, waar de weg duidelijk aangegeven is.

(20) ARA, RK 31798 (28 januari 1500ns – 26 januari 1501ns) fo 51 (rubriek *Andre uitgheven bij Loye voors. Van boden die bodescap an de stede brocht hebben*) en fo 35 (rubriek *presentwijnen*).

maal bericht: een officieuze melding en een officiële, op dezelfde dag (maar verder ongedateerd):

- *betaelt Jan Brimau (Briman of Brunau?) lacquay van min gheduchten vrouwen die deerste tijdinghe bracht vander gheboorte vanden jonghen hertoghe Karel IIJ lb XVIIJ s p.*

- *boven dien betaelt ten selven daghe eenen andren bode die brieven bracht in de stede van mijnen gheduchten heere vander selven gheboorte L s p compt tsamen VJ lb VIJ s.*

De eerste nieuwsbrenger was dus een lakei van de moeder van de boreling zelf en zijn boodschap was allicht mondeling. De tweede bracht brieven mee. De brenger van het 'oud nieuws' kreeg weer wat minder (50 schellingen of 2,5 pond tegenover bijna 4 pond die de lakei opstreek).

Wat die lakei in Oudenaarde te zoeken had vermeldt de rekening niet, misschien was hij er voor inkopen ten behoeve van de hofhouding van zijn meesteres. Maar het toont aan dat steden of kasselrijen ook evengoed nieuws betrokken uit niet-officiële bronnen en dat zij dit evenzeer apprecieerden, want de brenger van het goede nieuws werd er ook voor beloond.

Wellicht kon iedereen die voor een betrouwbare bron kon doorgaan, altijd hopen op een mooie beloning als hij als eerste goed nieuws kon brengen. Dat een officieuze berichtgeving de officiële soms in snelheid pakte is met dit voorbeeld wel zeer duidelijk.

Pieter Donche